

ADVIES Sectorraad Kunsten en Erfgoed

17 december 2012

Advies over het uitvoeringsbesluit algemene principes bij het Cultureel-Erfgoeddecreet

Op 3 december 2012 ontving de SARC een adviesvraag van Joke Schauvliege, Vlaams Minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende de uitvoering van het Cultureel-Erfgoeddecreet van 6 juli 2012. Het voorontwerp werd op 30 november 2012 principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Inleiding

Het vernieuwde Cultureel-Erfgoeddecreet werd op 6 juli 2012 bekrachtigd door de Vlaamse Regering. Op 14 september werd een eerste uitvoeringsbesluit, dat de Vlaamse beleidsprioriteiten voor de komende beleidscyclus bepaalt, definitief goedgekeurd.

Dit advies heeft betrekking op het tweede uitvoeringsbesluit bij het Cultureel-Erfgoeddecreet, dat nadere specificaties en procedures voorziet voor verschillende onderdelen van het decreet.

Advies

1. Nadere specificaties van de voorwaarden en criteria

1.1. Definities “cultureel erfgoed” en “cultureel-erfgoedgemeenschap”

Wat betreft collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties leert de ervaring dat het **begrip “cultureel erfgoed” nog onvoldoende gedefinieerd** is. In de praktijk is dit vaak een onderwerp van discussies en onenigheid over de vraag of het aandeel van het culturele erfgoed in de collectie en de daarbij horende werking wel voldoende groot en belangrijk is. Dit is zeker zo wat betreft publiekrechtelijke archieven en bibliotheken.

Afstemming tussen de verschillende visitatiecommissies, zoals voorzien in Art. 9, is daarom zeer noodzakelijk, teneinde het kwaliteitslabel als dusdanig te kunnen blijven garanderen. Voor publiekrechtelijke archieven is het misschien denkbaar (en ook logischer) dat binnen het archiefdecreet ook een label voor kwaliteitsvol werken zou worden uitgereikt.

Ook de definitie van “cultureel-erfgoedgemeenschap” is nog steeds erg vaag. Het begrip houdt een positieve kans in voor instellingen om hun eigen draagvlak te creëren, maar aangezien het breed in te vullen begrip wordt meegenomen in de beoordeling kan het verwarring teweeg brengen, zowel bij instellingen als bij beoordelaars.

1.2. Kwaliteitslabel

In Art. 6, 3° wordt verwezen naar de **deontologische code** opgesteld door de International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Het statuut van deze code is echter enigszins anders dan dat van de codes van ICOM en ICA vermeld in 1° en 2° van dit artikel. In de inleiding stelt de code van IFLA uitdrukkelijk:

“This code is not intended to replace existing codes or to remove the obligation on professional associations to develop their own codes through a process of research, consultation and cooperative drafting.”

De VVBAD stelde recent een “Beroepscode voor informatieprofessionals in bibliotheken en documentatiecentra” op. Beide codes zijn complementair, maar de code opgesteld door de VVBAD is beter aangepast aan de situatie in Vlaanderen. Een aanvullende vermelding van deze code naast de code van IFLA is dan ook wenselijk.

1.3. Indeling bij het Vlaams niveau

1.3.1. Haalbaarheid

De eisen die gesteld worden aan de collectiebeherende instellingen voor de indeling bij het Vlaamse niveau zijn veel te zwaar. De vele eisen die gesteld worden staan absoluut niet in verhouding tot de gesubsidieerde bedragen. Volgens het Cijferboek Cultureel Erfgoed¹ maakt de landelijke werkingssubsidie van musea gemiddeld slechts 19,9% uit in het totaal van de kosten. In werkelijkheid ligt dit percentage echter nog lager. Sommige grote kosten (vb. gas, elektriciteit, onderhoud van het gebouw) worden veelal niet opgenomen, zeker wanneer het stedelijke instellingen betreft.

1.3.2. Publiekswerking

Onder meer in Art. 20, 7° wordt **publiekswerking** vrij eng ingevuld. Er is weinig merkbaar van (het stimuleren van) een eigentijdse benadering in de uitvoeringsbesluiten (participatie, makelaardij, erfgoedgemeenschap, educatie, omgevingsgericht werken,...)

¹ Walterus, J. (2010). *Cijferboek cultureel erfgoed 2010. Rapportage van de gegevensverzameling over het referentiejaar 2009* (p.27). Brussel: FARO.

1.3.3. Duurzaamheid en diversiteit

De begrippen '**duurzaamheid**' en '**diversiteit**' (Art. 23) worden onvoldoende omschreven, hoewel het bepalende criteria zijn. De sectorraad maakte deze opmerking ook al in zijn advies van 30 januari 2012 bij het ontwerp van het Cultureel-Erfgoeddecreet zelf. De sectorraad vreest dat, als de begrippen niet duidelijk omschreven en naargelang de context gediversifieerd ingevuld kunnen worden, er eenzijdige quota zullen komen die onhaalbaar zijn.

2. Procedures

2.1. Kwaliteitslabel

Art. 9 bepaalt dat het voorlopig voorstel van beslissing na advies van de visitatiecommissie enkel bezorgd wordt aan de provincie en de gemeente. De sectorraad vraagt een verplichting in te voegen voor de provincies en gemeenten om dit voorstel door te sturen naar de instelling die de aanvraag indiende.

Bij Art. 9, 4° merkt de sectorraad op dat het noodzakelijk is dat de **reactie van de betrokken gemeenten of provincies** ontvangen wordt voorafgaand aan het advies van de visitatiecommissies. Op die manier kan de reactie meegenomen worden in de overweging van de visitatiecommissies.

2.2. Werkingssubsidies

Art. 33, 75 & 87: In de praktijk wordt het voorstel van beslissing zeker niet altijd gevolgd door de minister: tussen het advies van de commissies en het voorstel van beslissing door de administratie enerzijds en het ontwerp van beslissing van de minister anderzijds ligt vaak een wereld van verschil. De sectorraad vraagt zich af wat het nut van dergelijke artikelen is.

Art. 34 & 88: In de kunstensector wordt bij de bekendmaking van de beslissing van de Vlaamse Regering een tijdspanne in acht genomen van zes maand voorafgaand aan de nieuwe beleidsperiode. De sectorraad vraagt uniformiteit tussen beide decreten, en wil deze termijn ook voor de erfgoedsector op 6 maand brengen.

Daarenboven is een bekendmaking op 1 oktober sowieso erg laat. Deze timing maakt het onmogelijk om op een verantwoorde wijze de werking van de organisatie te beheren in de **overgangperiode tussen twee beleidsperiodes**: opzegperiodes lopen bijvoorbeeld snel op tot 6 maanden. Dit brengt nodeloze bijkomende financiële risico's mee voor organisaties en personeelsleden die sowieso al slecht nieuws ontvangen.

Art. 35 & 89: De **beheersovereenkomst of convenant** kan niet altijd tijdig door bevoegd gezag worden ondertekend. Dat is met de demissionaire gemeentebesturen nu bijvoorbeeld het geval.

2.3. Projectsubsidies

Art. 49: De omschrijving voor projectsubsidie als 'overstijgt de structurele werking' is vaag en arbitrair. De sectorraad vraagt meer duidelijkheid bij deze formulering.

Art. 49, 8°: De uitdrukking "de geplande oplage in het eerste jaar" is een logische formulering voor periodieke uitgaven. Voor een niet-periodieke uitgave is eerder de formulering "eerste druk" aangewezen.

Art 49, 9°: De sectorraad wil naast "de geplande promotie" graag "raming van de verkoop in de eerste 3 jaren" toegevoegd zien. Dit om instellingen te laten nadenken over de afzetmarkt die ze willen bereiken.

3. Jaarlijkse verantwoording van werkingssubsidies

Art 39 & 93, 1°, c): Om rechtszekerheid te bieden aan de instellingen, wil de sectorraad bij de opgave van de loonkost graag aanvullend vermelden "inclusief secundaire arbeidsvoorwaarden".

Art. 39 & 93, 2°, a) en b): Het uitvoeringsbesluit bepaalt dat het jaarverslag moet ingediend worden op uiterlijk 1 april. Het is niet altijd mogelijk, zeker voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, om op dat moment al alle noodzakelijke documenten (jaarrekening, bestaande uit de balans, de resultatenrekening en de toelichting van de rechtspersoon waarin de cultureel-erfgoedorganisatie is ondergebracht én het verslag van een erkende accountant of bedrijfsrevisor) bij het jaarverslag te voegen. De sectorraad vraagt om de indiendatum van het jaarverslag op te schuiven naar **1 juni**.

4. Bepalingen inzake reservevorming

De sectorraad vindt het huidig opgenomen principe rond reservevorming geen goed principe. Het houdt onvoldoende rekening met de noden van en verschillen tussen verschillende organisaties, en evenmin met relatieve verschillen in subsidiëring door de Vlaamse overheid. De sectorraad vraagt een simpele en eenduidige, maar rechtvaardige regeling rond reservevorming.

Op 17 december 2012 bracht de Algemene Raad van de SARC advies uit over het ontwerp van besluit algemene regels inzake subsidiëring. De bepalingen in dat besluit hangen samen met de bepalingen in het hier besproken uitvoeringsbesluit Cultureel-Erfgoeddecreet. We herhalen hieronder de passage over reservevorming uit het advies van de Algemene Raad.

2.4. Artikel 5: reservevorming

Uittreksel uit ontwerpbesluit:

Artikel 5, §3. Het gedeelte van de toegekende subsidie dat de kosten, vermeld in paragraaf 1 en 2, overschrijdt, mag worden aangewend voor de aanleg van reserves ten belope van maximaal

20% van het subsidiebedrag. In het besluit tot toekenning van de subsidie kan worden afgeweken van dat maximumpercentage.

De totale gecumuleerde reserves kunnen maximaal 50% van het subsidiebedrag bedragen. In het besluit tot toekenning van de subsidie kan worden afgeweken van dat maximumpercentage. Het subsidiebedrag wordt in voorkomend geval berekend op jaarbasis.

De aangelegde reserves moeten worden opgenomen in de balans zoals vermeld in artikel 11, §2, 3°.

Commentaar:

- Het is voor de culturele sector belangrijk binnen de beleidsperiode dat de reserves onbeperkt kunnen worden overgedragen naar een volgend jaar en dat **dit artikel geïnterpreteerd kan worden over de volledige meerjarige beleidsperiode**. Dit is van belang voor o.a. tweejaarlijkse festivals of manifestaties, bij de organisatie van grote evenementen of tentoonstellingen die eens om de zoveel jaar doorgaan.
- De SARC vraagt om alinea 2 van artikel 5, §3 te verduidelijken door toe te voegen dat het gecumuleerde reserves **lastens de overheid** betreft.
- De SARC vraagt om te speciëren dat in **het maximum aan gecumuleerde reserves van 50%** van het subsidiebedrag, de **reserves voor het sociaal passief en voor meerjarige verbintenissen niet inbegrepen zijn**. Het sociaal passief is immers een wettelijke verplichting om desgevallend een sociaal bloedbad te voorkomen. De meerjarige verbintenissen zijn aangegaan met goedkeuring van de subsidiërende overheid terwijl de gesubsidieerde organisatie als rechtspersoon verantwoordelijk is voor de naleving ervan.

5. Evaluatie

Art. 43, 78 & 97: Het meedelen van de **tussentijdse evaluatieresultaten** 6 maanden voor het indienen van een volgende aanvraag is zeer laat, zeker als daar nog een eindevaluatie op moet volgen. De sectorraad vraagt om van de tussentijdse evaluatie de eindevaluatie te maken, wat nu in de praktijk al vaak gebeurt.

6. Organisatie van de advisering

Het is positief dat, zolang er geen nieuwe commissie is aangesteld, de commissie in voege rechtsgeldig haar werk kan voortzetten om een vacuüm te vermijden.

Art. 115: De beoordelingscommissies worden samengesteld met een beperkte vaste kerngroep. In functie van de aanvragen en de verschillende rondes wordt deze kerngroep aangevuld met experts uit een pool van tijdelijke leden.

Het stemt de Sectorraad Kunsten en Erfgoed tevreden dat zijn voorstel geïncorporeerd wordt in dit uitvoeringsbesluit, maar hij wil wel graag nog twee aandachtspunten aanbrengen:

- Hoe kan het werk van deze kerngroep haalbaar georganiseerd worden? Dit kan een zware belasting vormen voor een kleine groep mensen. Zeven personen lijkt de sectorraad een goed aantal, maar dit moet tijdig geëvalueerd worden.
- Er dient vermeden te worden dat partijdigheid gaat spelen in een kleinere groep die intensiever samenkomt en -werkt. De herhaalde aanwezigheid van deelnemende commissieleden wordt dan bovendien ook des te belangrijker.

Art. 105: Dit artikel bevat een opsomming van mandaten en functies die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van de pool van deskundigen. Onverenigbaarheid tussen SARC en advies- en beoordelingscommissies binnen het beleidsdomein is geregeld in het oprichtingsdecreet van de SARC. De SARC vraagt echter deze onverenigbaarheid ook expliciet in Art. 105 op te nemen wat betreft de pool van deskundigen.

Wat betreft mandaten wil de sectorraad ook aandringen op een databank van leden van de beoordelingscommissies waarin wordt opgenomen met welke organisaties de commissieleden een link hebben. Een dergelijke databank komt de transparantie ten goede en vermijdt discussies achteraf.

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Heidi De Nijn, voorzitter

Herman Baeten, ondervoorzitter

Lieselotte Moortgat, secretaris